

مشاوره شغلی از دیدگاه اسلام

محمدرضا مطهری

در راهنمایی و مشاوره شغلی، مشاور باید با در نظر گرفتن استعدادها و خصوصیات فردی مراجعه کننده، ویژگی های شغل مورد نظر و امکانات جامعه، فرد را در انتخاب شغل مناسب، یاری رساند. در این جا، به برخی از نکاتی که در مشاوره شغلی باید مورد توجه قرار گیرد، اشاره می شود:

۱- انتخاب شغل با توجه به استعداد و علایق
مردم از نظر ساختمان طبیعی و صفات موروثی با یکدیگر برابر نیستند. همان گونه که قیافه و دیگر صفات ظاهری افراد با هم فرق دارد، استعدادهای معنوی و قابلیت های روحی آنان نیز متفاوت است. بر این اساس، شغل خوب و شایسته برای هر کس، شغلی است که با ساختمان طبیعی او هماهنگ و

عهده دارد. او باید خصوصیات لازم را برای مدیریت خانواده داشته باشد که یکی از مهم ترین آنها، داشتن قاطعیت است. البته مادر نیز باید از این ویژگی برخوردار باشد تا بتواند نقش تربیتی خود را با قدرت ایفا کند.

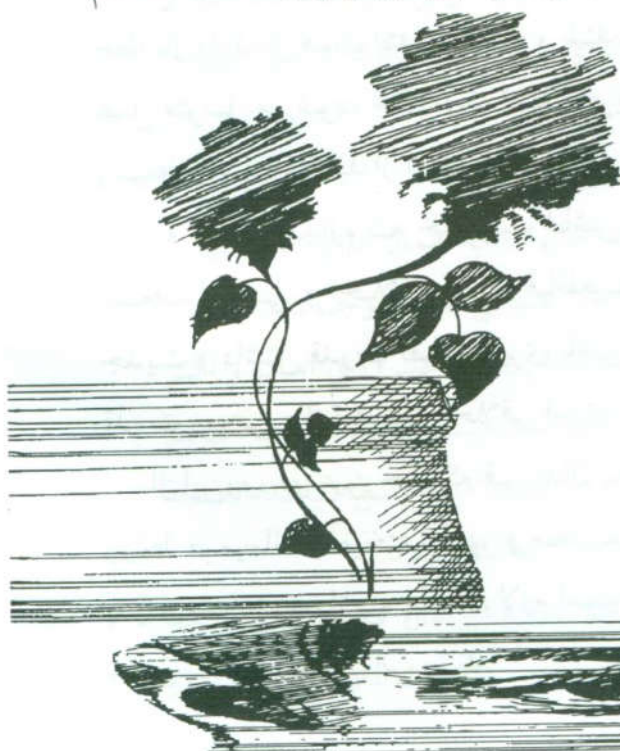
اگر فرزندان این ویژگی را در والدین، به ویژه در پدر، سراغ نداشته باشند، از او حساب نمی برند و او را جدی نمی شمارند. در نتیجه، افرادی خودسر و گستاخ بار می آیند، در صورتی که لازمه تربیت این است که در مواردی، والدین با قاطعیت در برابر خلاف یا خیره سری های فرزند بایستند و او را از آن بازدارند. البته قاطعیت غیر از خشونت است و نباید این دو را با هم اشتباه کرد. خشونت بی جا نوعی ضعف روحی و اخلاقی است؛ پدری که نمی تواند با به کار بردن روش های صحیح تربیتی، فرزندان خود را از خلاف و خطا باز دارد، از همان ابتدا به تنبیه و شدت عمل متوسل می شود، حال آن که تنبیه آخرین وسیله ای است که باید از آن استفاده کرد.

به همان اندازه که خشونت ناشی از ضعف روحی و اخلاقی است، قاطعیت، جدیت و داشتن قدرت تصمیم گیری ناشی از قدرت روحی و امتیازات اخلاقی است.

از این رو، در عین حال که فرزندان باید روابط صمیمانه و آمیخته به مهر و محبت با پدر و مادر خود داشته باشند، لازم است تا حدی نیز از آنها حساب ببرند.

خود را کشف می‌کند و کشف خود بهترین موفقیت برای انسان محسوب می‌شود. هنگامی که فرد شغل مورد علاقه خود را یافت، ذوق و عشق عجیبی پیدا می‌کند و اهمیت نمی‌دهد که درآمدش چه قدر است و از آن پس، شاه‌کارها به وجود می‌آورد؛ زیرا شاه‌کارها ساخته عشق‌اند، نه پول و درآمد. (۴) از دیگر اموری که باید در راهنمایی حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد، آن است که به مراجع تفهیم گردد، باید شغلی را انتخاب کند که مشروع و از پلیدی و ناپاکی به دور باشد. (۵) رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «خوشبخت کسی است که کسبش خوب و منزّه از پلیدی و ناپاکی باشد.» (۶)

با توجه به این که بیش تر اوقات، علت عدم

متناسب باشد. اگر انسان به کاری اشتغال یابد که با لیاقت و استعداد فطری او متناسب باشد، می‌تواند آن را به‌خوبی و با شایستگی انجام دهد و به سادگی، از موفقیت درخشان برخوردار گردد. (۱) رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «همه کار و کوشش کنید، ولی آگاه باشید که افراد، کاری را به آسانی انجام می‌دهند که برای آن آفریده شده‌اند.» (۲) ابوعلی سینا ضمن اعتقاد به تفاوت‌های فردی، می‌گوید: «مربی کودک باید بداند که این‌گونه نیست که هر حرفه‌ای را کودک بخواهد برگزیند، برایش امکان‌پذیر باشد و از عهده آن برآید، بلکه باید حرفه‌ای را برگزیند که با طبیعت او مناسبت داشته باشد.» (۳)

هرکس باید شغلی را انتخاب کند که در زمینه آن استعداد دارد؛ زیرا اگر شغل مطابق استعداد و مورد علاقه نباشد و انسان آن را فقط برای کسب درآمد و مزد انجام دهد، اثر تربیتی لازم را نداشته و چه بسا فاسد‌کننده روح او نیز باشد. هیچ‌کس نیست که فاقد همه استعدادها باشد، ولی افراد چون خودشان نمی‌دانند که استعداد چه کاری را دارند، از این رو، باید قبلاً در این زمینه استعدادیابی شده باشند. انسان با انجام کار مطابق با استعدادش،

گزینش شغل مناسب از سوی مراجعان، آگاهی نداشتن آنان از مشاغل و امکانات شغلی جامعه می‌باشد، بنابراین، در راهنمایی حرفه‌ای باید اطلاعات شغلی مورد نیاز را از راه‌های گوناگون (نشریه، بازدید، همایش و ...) در اختیار مراجع قرار داد تا او بتواند با بصیرت کامل، در انتخاب حرفه خود تصمیم‌گیری نماید. (۷) امام صادق علیه السلام فرمودند: «کسی که از مقتضیات زمان خود آگاه است، مورد هجوم اشتباهات واقع نمی‌شود.» (۸)

آن بهره‌بردار. (۱۰) حدیث ذیل، بهترین راهنما در این زمینه است:

امام صادق علیه السلام فرمودند: «از افراط در کار و تلاش بیش از حد پرهیز. هم‌چنین از سستی و مسامحه‌کاری اجتناب کن؛ که این هر دو، کلید تمام بدی‌ها و بدبختی‌هاست؛ زیرا افراد مسامحه‌کار، انجام وظیفه نمی‌کنند و حق کار را آن‌طور که باید، ادا نمی‌نمایند و افراد زیاده‌رو در مرز حق، توقف نکرده و از حدود مصلحت تجاوز می‌کنند. (۱۱)

هم‌چنین در راهنمایی حرفه‌ای، باید به مراجع خاطر نشان کرد که نباید هدف از اشتغال، ثروت‌اندوزی به منظور فخر فروشی باشد، بلکه باید در انتخاب حرفه، کمک به دیگران و سعی در فراهم ساختن رفاه آنان، مورد نظر قرار گیرد. (۱۲) کار با همه ارزش و سودمندیش، انگیزه‌های گوناگون دارد که برخی از آن‌ها پسندیده نیست. انگیزه کار نباید صرفاً رفع نیازهای شخصی باشد، بلکه افراد همراه نیازهای خود، باید به نیازهای اجتماعی، به ویژه نیازهای بستگان، خویشان و همسایگان خود نیز توجه داشته باشند. اگر با چنین هدفی در پی کار و ثروت باشیم، دیگر دنیاپرستی نکرده‌ایم، بلکه درحقیقت به آخرت پرداخته‌ایم. (۱۳)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: «کسی که به دنبال مال مشروع برود برای آن‌که آبروی خود را از ذلت سؤال مصون دارد، عایله خویش را اداره

۲- رعایت اعتدال در کسب معاش و داشتن انگیزه درست

کار و تلاش یکی از واجباتی است که هر مسلمانی باید به آن بپردازد، اما تأکیدها و توصیه‌های فراوانی که از ائمه اطهار علیهم السلام رسیده به معنای افراط در کار و فعالیت نیست؛ زیرا تلاش برای معاش، مقدمه هدف‌های والاتری است و اگر در کوشش برای معاش، افراط یا تفریط شود، ممکن است موجب بازماندن انسان از آن هدف‌ها گردد. (۹)

درباره میزان تلاش در راه اشتغال و کسب معاش، باید به مراجع خاطر نشان کرد که افراط در کار و کوشش و نیز سهل‌انگاری در این مورد - هر دو - زیان‌آور است. شناخت مرز افراط در تلاش و مسامحه در کار، هنری است که هر کس باید آن را دارا باشد و در زندگی از

مشاوره تلفنی

همسرم با من حرف نمی‌زند

ح.د. از نیروگاه

گوش‌های دیداری ماسنوا
سؤال‌های آشنای شماست.
شما می‌توانید سؤال‌های مشاوره‌ای خودتان
را همه‌روزه از ساعت ۱۰-۱۲ با شماره‌تلفن
۹۳۶۰۱۶، به ما اطلاع دهید.

☎ خانم خانه‌داری ۲۵ ساله و دارای
۲ فرزند هستم همسرم کارمند اداره است.
مشکل من این است که همسرم در خانه
همواره ساکت است و تا سؤالی نشود لب
نمی‌جنباند. و اصلاً حوصله صحبت کردن
ندارد و هرگز با من در مسائل زندگی
مشورت نمی‌کند. در منزل، یا مشغول
مطالعه است یا تلویزیون تماشا می‌کند و
یا روزنامه می‌خواند و خلاصه در منزل
همواره سکوت سنگینی حکمفرماست

کند و به همسایه خویش کمک نماید، در
پیشگاه الهی سربلند و روسفید است و
صورتش مانند ماه تمام می‌درخشد.» (۱۴)

مردی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: به
خدا سوگند، ما سخت جویای دنیا شده‌ایم و
دوست داریم به مال و ثروت دست یابیم،
وضع ما چگونه است؟ حضرت فرمود:
«دوست داری با مال و ثروت چه کنی؟»
گفت: می‌خواهم زندگی خود و خانواده‌ام را
تأمین نمایم و به بستگان خود رسیدگی و
کمک کنم و مستمندان را دریابم و حج و عمره
به جا آورم. امام علیه السلام فرمود: «این دنیاجویی
نیست، این طلب آخرت است.» (۱۵)

پی‌نوشت‌ها

- ۱- محمدتقی فلسفی، بزرگسال و جوان از نظر افکار و
تمایلات، ص ۲۹۳ و ۲۹۴
- ۲- یسر، سفینه، ص ۷۳۲
- ۳- فلسفه تعلیم و تربیت، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، ص ۲۷۹
- ۴- مرتضی مطهری، تعلیم و تربیت در اسلام، ص ۲۶۶ و ۲۸۶
- ۵- سید مهدی حسینی، مشاوره و راهنمایی در تعلیم و
تربیت اسلامی، ص ۱۳۲
- ۶- یعقوبی، تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۵۹
- ۷- یسر، پیشین، ص ۱۳۳
- ۸- ابن شعبه حرّانی، تحف العقول، ص ۳۵۶
- ۹- رجبعلی مظلومی، با تربیت مکتبی آشناسویم، ص ۱۳۰
- ۱۰- سید مهدی حسینی، ص ۱۳۴
- ۱۱- محمد بن حسن حرّ عاملی، وسائل الشیعه، کتاب
تجارت، ج ۴، ص ۱۳۴
- ۱۲- سید مهدی حسینی، پیشین، ص ۱۳۳
- ۱۳- برخی مسائل زندگی ساز اسلام، مؤسسه در راه
حق، ص ۱۷۷ و ۱۷۶
- ۱۴- میرزا حسین نوری طبرسی، مستدرک الوسائل و
مستنبط المسائل، ج ۲، ص ۴۲۴
- ۱۵- محمد بن حسن حرّ عاملی، پیشین، ج ۱۲، ص ۱۹